

Vasile ȚIPLE

Cauza Sejdić și Finci c. Bosnia-Herțegovina

I. Circumstanțele cauzei

Cauza *Sejdić și Finci* este considerată, deja, controversată în raport cu circumstanțele cazului. Aplicații sunt cetățeni bosniaci, de origine etnică romă (Sejdić) și respectiv evreiască (Finci), locuiesc în Sarajevo și sunt persoane publice importante în Bosnia-Herțegovina. Ei au deținut în trecut și continuă să dețină funcții importante în statul bosniac. Domnul Sejdić are mandatul misiunii OSCE din Bosnia-Herțegovina de a monitoriza comunitatea romă. Anterior, a fost membru al Consiliului Romilor din Bosnia-Herțegovina¹ și membru al Comitetului Consultativ al Romilor. Domnul Finci este în prezent ambasadorul Bosniei-Herțegovina în Elveția, anterior deținând postul de președinte al Consiliului Inter-religios al Bosniei-Herțegovina și șeful Agenției Serviciului Civil de Stat. Reclamanții s-au declarat ca fiind de origine etnică romă și respectiv evreiască, datorită acestui lucru fiind-le interzisă participarea la alegerile organizate pentru Casa Popoarelor (a doua cameră a Parlamentului)² și respectiv Președinția statului. Având în vedere că accesul le-a fost interzis datorită originilor etnice declarate, reclamanții au invocat în principal violarea art. 14 (interzicerea discriminării), art. 3 (referitor la alegerile libere) din Protocolul nr. 1 și art. 1 (interzicerea generală a discriminării) din Protocolul nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului³.

În cele ce urmează, o să analizăm raționamentul Curții referitor la această cauză, condițiile în care s-au petrecut evenimentele, calitatea reclamanților, actele normative naționale și internaționale aplicabile cauzei. Curtea a început soluționarea speței prin analiza documentelor naționale și internaționale aplicabile, respectiv Acordul cadru general pentru pace în Bosnia-Herțegovina (Tratatul de pace de la Dayton)⁴, împreună cu anexele sale vitale pentru statul bosniac⁵, Legea electorală bosniacă din 2001, Convenția internațională cu privire la

---

¹ Organul superior al romilor din Bosnia-Herțegovina.

² House of People.

³ Decizia CEDO în cauza *Sejdić și Finci c. Bosnia-Herțegovina*, 22 decembrie 2009, cererea nr. 27996/06 și 34836/06, §26, p. 26

⁴ Acordul de la Dayton este tratatul semnat la data de 14 decembrie 1995 care a stabilit încheierea războiului din Bosnia din 1991-1995. Acordul a fost negociat în Statele Unite ale Americii la Dayton (Ohio) și a fost semnat la Paris de către președinții Bosniei-Herțegovina (Alija Izetbegovici), Croației (Franjo Tuđman), Republicii Federale Iugoslavia (Slobodan Miloševici) și de către reprezentanți ai Uniunii Europene, Franței, Germaniei, Marii Britanii, Federației Ruse și ai Statelor Unite ale Americii (http://ro.wikipedia.org/wiki/Acordul_de_la_Dayton).

⁵ Acordul prezintă un număr de anexe de importante care prevăd și mecanismele efective ale aplicării Tratatului și permit funcționarea actuală a nou apărutului stat. Acestea sunt: Anexa 1A: Aspecte militare ale aplicării acordului de pace; Anexa 1B: Stabilitatea regională; Anexa 2: Linia de demarcare dintre entități (*Inter Entity Boundary Line*) și problemele specifice; Anexa 3: Alegerile; Anexa 4: Constituția; Anexa 5: Arbitrajul; Anexa 6: Drepturile omului; Anexa 7: Refugiații și persoanele strămutate; Anexa 8: Comisia pentru protejarea monumentelor naționale; Anexa 9: Înființarea

eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială a Organizației Națiunilor Unite. Circumstanțele deosebite ale cauzei sunt contextul care a dus la crearea statului bosniac și structura sa internă, respectiv forma de guvernământ, ordinea juridică internă, precum și atmosfera socială, astăzi, în ansamblul său. Constituția țării reprezintă un caz unic de Lege fundamentală concepută și aprobată într-o altă limbă decât cea a populației aceluia stat – în limba engleză⁶. În conformitate cu Constituția bosniacă, statul este compus din două entități, respectiv Federația Bosnia-Herțegovina și Republica Srpska. În preambulul Legii fundamentale, bosniacii, croații și sârbii sunt descriși ca fiind „popoare constituente”. Prin această formulă a fost introdus un sistem la nivel decizional statal foarte restrictiv cu privire la actele adoptate de către stat, instrumentele de împărțire a puterii între cele trei popoare constituente ale statului făcând practic imposibilă adoptarea unor decizii împotriva voinței unuia dintre cele trei popoare. Problema apărută în prezenta cauză se referă la accesul în funcții superioare în stat care, conform dispozițiilor restrictive ale acordului, sunt permise doar persoanelor aparținând unuia dintre cele trei popoare. Din moment ce niciunul dintre cei doi aplicanți din prezenta speță nu și-a declarat afilierea etnică la unul dintre popoarele constitutive, accesul pentru aceștia din urmă în Casa Popoarelor și respectiv Președinție a fost interzis.

II. Constituția Bosniei-Herțegovina

Acordul de pace de la Dayton, care a definit Constituția statului bosniac, a fost încheiat în scopul încetării conflictului armat și al identificării unei soluții pașnice, echitabile și rapide, implicând accesul la guvernarea statului a reprezentanților celor trei grupuri naționale majoritare din țară. Deși cele trei etnii par să aibă un fel de exclusivitate de reprezentare, legiuitorul internațional a asigurat respectarea principiilor europene a drepturilor omului prin inserarea unei dispoziții în Constituția statului⁷ care garantează respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, astfel cum acestea au fost definite în principalul instrument european de protecție a drepturilor omului Convenția europeană a drepturilor omului.

Curtea Constituțională a Bosniei-Herțegovina a pronunțat în primă instanță ca nefiind ilegală interdicția pentru persoanele aparținând unei alte minorități decât a uneia dintre cele trei constituente de a participa la alegerile pentru organele de guvernământ statale, consfințind accețiunea superiorității legii interne bosniace în fața celei internaționale. Ulterior însă, Curtea s-a pronunțat în direcția consacrării superiorității normei internaționale, motivând legalitatea interdicției prin prisma acesteia în scopul susținerii politicii de stat contestate. Aceasta a recunoscut rigiditatea dispozițiilor art. 5 din Constituție, precum și a art. 8 din Legea electorală din 2001, statuând în același timp că deciziile instanțelor interne, precum și a Comisiei Centrale Electorale referitor la încălcarea drepturilor consfințite de către art. 1 a Protocolului nr. 12 la Convenția europeană și a art. 25 din Pactul internațional privind drepturile civile și politice nu sunt în niciun caz arbitrare, acestea fiind în conformitate cu legea internă, respectând și cadrul juridic impus de cea externă. În accețiunea Curții

---

companiilor publice; Anexa 10: Implementarea aspectelor civile ale acordului de pace; Anexa 11: Forța de poliție internațională (<http://www.state.gov/www/regions/eur/bosnia/bosagree.html>).

⁶ Decizia CEDO în cauza *Sejdić și Finci c. Bosnia-Herțegovina*, §6, p. 3

⁷ Constitution of Bosnia and Herzegovina, art. 2: „The rights and freedoms set forth in the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and its Protocols shall apply directly in Bosnia and Herzegovina. These shall have priority over all other law” (http://www.servat.unibe.ch/icl/bk00000_.html).

Constituționale bosniace, decizia de a interzice accesul persoanelor aparținând altor minorități naționale decât celor trei principale servește unui scop legitim, sunt justificate legal și nu produc prejudicii reclamanților. Restricțiile impuse cu privire la exercițiul drepturilor politice ale acestora sunt proporționale cu obiectivele generale stabilite, respectiv acelea de menținere a păcii, continuarea dialogului social și crearea condițiilor necesare amendării Constituției și a Legii electorale din 2001 tocmai în considerarea eliminării dispozițiilor restrictive. Astfel, prin invocarea unor argumente de ordin istoric neactuale, instanța constituțională a justificat dispozițiile contestate din legea internă, în același timp interpretând eronat și subiectiv norma internațională într-un mod care făcea din aceasta, în concordanță cu argumentele de ordin istoric negative petrecute în Bosnia-Herțegovina, apanajul politicii discriminatoare.

De altfel, unanimitate nu a existat nici în hotărârea dată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului în această speță, tocmai în considerarea aceluiași argumente de ordin istoric: modalitatea în care a apărut statul bosniac și fundalul acestei apariții luat în seamă doar în scopul cercetării circumstanțelor cauzei.

Convenția Internațională cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială a Organizației Națiunilor Unite a intrat în vigoare în Bosnia-Herțegovina pe 16 iulie 1993, prin aceasta fiind aplicabile direct în legea internă dispozițiile Convenției (referitor la această cauză art. 1 și 5 din Convenție). Comitetul pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, care a fost constituit pentru a supraveghea aplicarea CIETFDR (ONU) în Bosnia-Herțegovina a menționat în raportul său⁸ că eșecul de a modifica legea internă pentru a permite accesul la toate instituțiile statutului tuturor cetățenilor, respectiv categoria formată din celelalte persoane neaparținătoare unuia din cele trei grupuri principale, prin menținerea privilegiilor celor trei etnii, nu poate fi acceptată. Curtea europeană a mai reținut în analiza efectuată cu privire la circumstanțele speței și faptul că imediat după accederea la Consiliul Europei a Bosniei-Herțegovina, aceasta s-a obligat să revizuiască în termen de un an, cu asistența Comisiei Europene pentru democrație prin intermediul legii (Comisia de la Veneția), legislația electorală în sensul modificării acesteia în spiritul și lumina standardelor impuse de către Consiliul Europei. De asemenea, de-a lungul întregii perioade de membru al Consiliului Europei⁹, Bosnia-Herțegovina a fost îndemnată permanent înspre realizarea unei schimbări constituționale până în octombrie 2010, pentru a înlocui mecanismul discriminatoriu proclamat de către Constituție în favoarea comunităților declarate popoare conlocuitoare. Diferite organizații europene monitorizează situația internă din Bosnia-Herțegovina pentru a supraveghea respectarea obligațiilor asumate și, eventual, pentru a asista statul bosniac înspre o integrare europeană cât mai grabnică¹⁰.

⁸ Decizia CEDO în cauza *Sejdić și Finci c. Bosnia-Herțegovina*, §19, p. 14.

⁹ Resolution 1383 (2004) of 23 June 2004, §3: „The Assembly regrets, however, the lack of progress in the review of the electoral legislation which should, in line with Council of Europe principles, end the constitutional discrimination of all those not belonging to one of the three constituent peoples” (http://www.esiweb.org/pdf/bridges/bosnia/CoE_Resolution_1383.pdf). Resolution 1626 (2008) of 30 September 2008, §8: „In particular, as regards constitutional reform, the Assembly calls upon all the political stakeholders to re-launch dialogue about the various reform proposals immediately after the October 2008 local election, in close co-operation with the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), with a view to drafting and adopting a new constitution before October 2010, as previously recommended by the Assembly in Resolution 1513 (2006)” (<http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta08/ERES1626.htm>).

¹⁰ În 2008, Bosnia-Herțegovina a semnat și a ratificat Actul de Asociere și Stabilitate cu Uniunea Europeană și, în consecință, s-a angajat să respecte prioritățile care decurg din parteneriatul european.

III. Pledoaria aplicanților

În prezenta speță, circumstanțele cauzei fiind cele arătate mai sus, Curtea fost nevoită să ia în considerare, în scopul rezolvării juste a cauzei, mai multe instrumente juridice interne și internaționale. Aplicanții Sejdić și Finci, prin acțiunea lor, au adus în discuție dispozițiile constituționale discriminatorii care i-au împiedicat să participe la alegerile organizate pentru Casa Popoarelor (*House of People*) și Președinție. Aplicanții au invocat în fața Curții încălcarea art. 14, art. 3 al Protocolului nr. 1 și art. 1 al Protocolului nr. 12, precum și a art. 3 (interzicerea torturii) și art. 13 (dreptul la un recurs efectiv) din Convenție. În pledoaria lor în fața Curții, reclamantii au invocat încălcări ale drepturilor fundamentale garantate de către instrumentele juridice internaționale, precum și tratamentul discriminatoriu pe care îl suferă în țara ai cărei cetățeni sunt pe baza rasei/ etniei lor. Aceștia consideră că, deși sunt cetățeni cu drepturi depline, exercițiul acestora suferă anumite limitări neconforme cu evoluțiile internaționale în domeniul drepturilor omului. Acest tratament discriminatoriu bazat pe o consacrare constituțională expresă reprezintă o discriminare directă a reclamantilor lipsită de vreo justificare. Având în vedere domeniul public în care discriminarea este realizată, respectiv al drepturilor electorale, importanța unei justificări pertinente a autorităților este vitală. Aplicanții consideră că Guvernul nu are niciun argument cu privire la această limitare și, în special, la durata în timp a acesteia.

Reducerea aplicanților, precum și a persoanelor aparținând altor minorități naționale, la statutul de cetățeni de gradul doi ar reprezenta un tratament inuman și degradant, sancționat de către art. 3 al Convenției¹¹. Un ultim argument adus în fața Curții este lipsa unui recurs efectiv în țara lor, prevăzut de art. 13 din Convenție.

Astfel, sintetizând, aplicanții au arătat în cererea înaintată judecătorilor europeni că statul bosniac se face vinovat de discriminare rasială prin însăși Legea fundamentală a țării, fără nicio justificare juridică reală, față de anumiți cetățeni ai țării. De asemenea, ei au arătat că indiferent de faptul că statul poate sau nu să ofere o anumită justificare referitoare la aceste dispoziții discriminatorii, importanța problemei și domeniul în care apare această discriminare sunt de natură să o prezinte drept una dintre problemele vitale ale statului. O discriminare rasială și etnică directă proclamată prin Legea fundamentală în domeniul reprezentării politice interne și, respectiv, în cele mai înalte structuri ale statului, este extrem de dificil, dacă nu chiar imposibil de susținut și justificat cu argumente juridice în această perioadă în care posibilitatea unui nou conflict armat în regiune nu mai este iminentă, iar factorii care au dus în primă instanță la conflictul armat nu mai sunt de actualitate. Astfel, aplicanții au subliniat în fața Curții că statul respondent a eșuat în a demonstra faptul că diferența de tratament politic la care sunt supuși membrii celorlalte minorități naționale, altele decât croații, bosniacii și sârbii, este justificată și necesară în prezentul caz¹².

Actul obligă Bosnia-Herțegovina să dea curs angajamentelor luate față de partenerii europeni și să amendeze legislația electorală cu privire la Casa Popoarelor (*House of People*) și Președinție, în scopul eliminării dispozițiilor discriminatorii pentru categoria persoanelor aparținând celorlalte minorități, denumită în Constituție „Altele” (*Others*).

¹¹ În unele cauze aduse în fața Curții, aceasta a reținut și interpretat discriminarea rasială ca fiind un tratament inuman și degradant, sancționându-o pe tărâmul art. 3 din Convenție (a se vedea *East African Asians v. the United Kingdom*, no. 4403/70).

¹² Decizia CEDO în cauza *Sejdić și Finci c. Bosnia-Herțegovina*, §33, p. 29.

IV. Argumentele autorităților bosniace

Autoritățile bosniace au făcut referire prin apărările formulate la cauza *Ždanoka c. Lituania*¹³ în care Curtea a reafirmat principiul conform căruia părțile contractante se bucură de o autonomie considerabilă referitor la stabilirea regulilor constituționale privind organizarea alegerilor parlamentare și compoziția parlamentului, iar criteriile relevante pot varia în conformitate cu factorii istorici și politici proprii fiecărui stat în parte. Astfel, situația și structura constituțională actuală din Bosnia-Herțegovina a fost stabilită printr-un tratat de pace în urma unuia dintre cele mai distructive conflicte din istoria contemporană a Europei. Autoritățile au arătat că scopul suprem al acordului de pace și, în consecință, a Constituției, a fost stabilirea păcii și a dialogului între cele trei grupuri etnice principale – „popoarele constituente”. În consecință, guvernul bosniac a susținut că dispozițiile constituționale contestate prin care sunt excluse din Casa Popoarelor și Președinție persoanele care nu își declară afilierea la niciunul dintre cele trei grupuri etnice ar trebui evaluate pe fundalul celor arătate mai sus, cu referire la condițiile apariției statului bosniac, a ordinii sale interne actuale, precum și a particularităților specifice acestui stat. Guvernul a invitat Curtea europeană să distingă între anumite cauze aduse în fața sa unde, spre deosebire de alte state (Cipru), cetățenilor le sunt restricționate drepturile electorale, în cazul Bosniei-Herțegovina, cetățenii statului au toate drepturile electorale în Casa Popoarelor a țării și în legislaturile Entităților indiferent de grupul din care fac parte (inclusiv „Alții”).

Autoritățile au insistat pe concepția conform căreia timpul pentru asigurarea accesului tuturor cetățenilor bosniaci la guvernare și în organele superioare ale statului încă nu a sosit. În fapt, aceștia nu au parte de nicio limitare electorală, având dreptul de a fi aleși în celelalte structuri ale statului.

V. Poziția observatorilor independenți

În aplicațiile lor depuse în fața Curții, organizațiile internaționale neguvernamentale cum ar fi AIRE Centre¹⁴ și Open Society Justice Initiative¹⁵ au prezentat în linii mari aceleași argumente ca și Comisia de la Veneția, consultată în cauză. Acestea au arătat că participarea politică reprezintă unul dintre cele mai importante drepturi și responsabilități ale unei persoane cetățean al unui stat, cetățenia reprezentând legătura juridică dintre stat și individ. Restricțiile prezentate în speță nu numai că sunt profund discriminatorii, dar contravin noțiunii de cetățenie și îi elimină efectele juridice. Pe lângă rolul de legătură esențială dintre cetățean și stat, participarea politică este în particular importantă pentru minoritățile etnice, acesta fiind mijlocul esențial prin care grupurile etnice pot evita marginalizarea și izolarea de

¹³ Decizia CEDO în cauza *Ždanoka c. Latvia*, 16 martie 2006, cererea nr. 58278/00, §106, p. 32.

¹⁴ Advice on Individual Rights in Europe este o organizație privată non-guvernamentală care urmărește să promoveze și să răspândească informațiile despre drepturile omului pe continentul european (http://en.wikipedia.org/wiki/AIRE_Centre).

¹⁵ Open Society Justice Initiative face parte din Open Society Foundation, utilizând legea pentru a proteja și informa persoanele din diferite zone ale globului cu privire la drepturile omului. Mijloacele prin care își aduce la îndeplinire scopurile fundația sunt printre cele mai diverse, așa cum ar fi cercetarea, asistență tehnică și juridică. Inițiativa pentru Justiție promovează drepturile omului și creează bazele legale pentru realizarea și încurajarea societăților deschise și democratice (<http://www.soros.org/initiatives/justice/about>).

societate. Prin urmare, restricțiile în domeniul sensibil și vital pentru orice minoritate etnică al participării politice duc mai degrabă la încurajarea tensiunilor interetnice și conflictelor violente. Participarea politică determină relații constructive și serioase între grupurile etnice, acest lucru fiind esențial pentru existența reală a unui stat democratic multiethnic.

VI. Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului

În urma cercetărilor și a analizei documentelor depuse de către părțile implicate în litigiu, precum și a terțelor organizații internaționale interesate în această cauză, CEDO și-a formulat opinia cu privire la problema ridicată prin prezenta speță. Curtea a supus analizei argumentele invocate de către aplicanți ca dovedind încălcarea de către autoritățile bosniace a Convenției europene a drepturilor omului, precum și opiniile invocate de către reprezentanții statului în justificarea tratamentului discriminatoriu. Astfel, Curtea în considerentele sale a examinat în primul rând art. 14 al Convenției luat în conjuncție cu art. 3 al Protocolului nr. 1 și art. 1 al Protocolului nr. 12. Rațiunea analizei aplicabilității art. 14 al Convenției în conjuncție cu art. 3 al Protocolului nr. 1 se datorează naturii juridice a art. 14, acesta fiind un articol complementar al dispozițiilor cuprinse în celelalte articole din Convenție și Protocoale. Curtea a precizat că art. 14 nu are o existență de sine-stătătoare, acesta producându-și efectele juridice doar în relație cu exercitarea drepturilor și libertăților prevăzute de celelalte articole¹⁶. Deși norma are o consacrare juridică principală independentă, totuși își produce efectele în baza principiului *accessorium sequitur principalae*, aplicându-se în considerarea celorlalte norme care prevăd drepturile și libertățile consacrate prin Convenție.

În cauză, Curtea a identificat dacă alegerile pentru Casa Popoarelor intră sub incidența sau scopul art. 3 al Protocolului nr. 1, respectiv dacă alegerile organizate sunt pentru o legislatură și una dintre camere. Curtea a constatat faptul potrivit cu care compoziția camerei este rezultatul unor alegeri indirecte, membrii fiind desemnați de către legislaturile Entităților, un aspect determinant fiind atribuțiile pe care le exercită Camera. Curtea a stabilit că alegerile pentru Casa Popoarelor intră sub incidența art. 3 al Protocolului nr. 1, aplicabil în conjuncție cu art. 14 din Convenție. Curtea a specificat că discriminarea presupune un tratament diferit al persoanelor aflate în situații similare, fără să existe o justificare obiectivă și rezonabilă pentru acest lucru. În prezentul caz, în care suntem în prezența unei invocări a unei discriminări rasiale/ etnice, justificarea obiectivă și rezonabilă trebuie să fie de strictă interpretare¹⁷. În același timp, art. 14 nu interzice părților contractante de a trata diferit anumite grupuri în scopul corectării *inegalităților de fapt* dintre acestea.

Referitor la caz, Curtea a reținut că pentru a putea participa la alegerile pentru Casa Popoarelor, candidatul trebuie să declare afilierea sa la unul dintre cele trei popoare constituente. În cauza analizată, candidații nu au îndeplinit condiția, fiind de o altă etnie decât cele trei, fapt ce a dus la nerecunoașterea candidaturii lor la alegeri. Curtea a constatat doar un singur scop legitim urmărit de către autorități prin această măsură care corespunde scopului general al Convenției, respectiv restaurarea păcii. La momentul adoptării Constituției, măsura a fost una dintre condițiile necesare pentru a se putea realiza pacea, în contextul celui mai grav conflict armat din Europa de după cel de-al Doilea Război Mondial.

¹⁶ Decizia CEDO în cauza *Sejdić și Finci c. Bosnia-Herțegovina*, §39, p. 30.

¹⁷ Decizia CEDO în cauza *D.H. ș.a. c. Republica Cehă*, 13 noiembrie 2007, cererea nr. 57325/00, §196, p. 66.

Curtea a luat în considerare și opinia Comisiei de la Veneția privitoare la existența unor mecanisme de distribuire a puterii care nu presupun automat excluderea totală a reprezentanților persoanelor aparținând minorităților naționale. Concluzionând, Curtea a stabilit că ineligibilității continui a aplicațiilor la alegerile pentru cele două organisme statale îi lipsește o justificare rezonabilă și obiectivă, prin aceasta fiind încălcat art. 14 în conjuncție cu art. 3 al Protocolului nr. 1. În considerarea argumentelor de mai sus, Curtea nu a considerat necesară o examinare separată a art. 3 al Protocolului nr. 1 sau a art. 1 din Protocolul nr. 12 cu privire la aplicabilitatea acestora la problema alegerilor din Casa Popoarelor.

Referitor la problema alegerilor la Președinția statului, aplicanții au invocat art. 1 al Protocolului nr. 12. Curtea a identificat o dispoziție similară discriminatorie prin analiza dispozițiilor referitoare la interdicția de a participa la alegerile pentru Casa Popoarelor și cu privire la cea de a participa la Președinția statului. Curtea a hotărât că este în prezența aceluiași gen de discriminare și încălcare a art. 1 al Protocolului nr. 12 similar cu cel al art. 14 în conjuncție cu art. 3 din Protocolul nr. 1.

Curtea a decis că art. 3 din Protocolul nr. 1 și art. 14 din Convenție în conjuncție cu art. 3 din Protocolul nr. 1 sunt aplicabile speței, iar încălcările invocate de către aplicanți intră în domeniul de aplicare al articolelor menționate. De asemenea, Curtea a precizat că enunțarea de către autorități a unui scop democratic privind măsurile discriminatorii la adresa persoanelor aparținând minorităților naționale, care nu fac parte din cele trei popoare constituente, trebuie interpretată cât mai restrictiv posibil. Curtea a luat în considerație că, deși situația din Bosnia-Herțegovina a înregistrat numeroase și continue evoluții pozitive în urma conflictului și genocidului care au avut loc, totuși, regiunea este încă considerată o zonă care poate constitui la un moment dat o amenințare la adresa păcii și securității internaționale. Dând importanța cuvenită argumentului anterior și condițiilor delicate în care este exercitată puterea de stat în Bosnia-Herțegovina, Curtea notează, totuși, că statul bosniac a devenit în mod voluntar membru al Consiliului Europei, prin aceasta obligându-se să amendeze și să pună în acord legislația electorală internă cu standardele Consiliului Europei. Aceeași obligație a cărei nerespectare a dus la judecarea cauzei de către Curte a fost asumată de către Bosnia-Herțegovina și prin semnarea acordurilor ulterioare cu Uniunea Europeană. Având în vedere cele arătate mai sus și neeligibilitatea continuă a aplicanților la alegeri, Curtea a hotărât că a existat o încălcare a art. 14 în conjuncție cu art. 3 din Protocolul nr. 1, precum și a art. 1 din Protocolul nr. 12, constatând lipsa unei justificări obiective și rezonabile a acestui lucru.

Referitor la art. 3 din Convenție, Curtea a reținut că, deși uneori acest articol poate fi invocat în cazuri de discriminare, totuși, în prezentul caz aplicanții nu au suferit un tratament degradant și nu au fost umiliți prin imposibilitatea participării la alegeri. Astfel, Curtea a declarat inadmisibilă cererea cu privire la art. 3, precum și la art. 13 din Convenție.

VII. Pozițiile disidente ale judecătorilor Curții

Pe lângă cele menționate de către Curte în decizia sa, au fost anexate și două poziții, una parțial comună cu cea a Curții, parțial disidentă, precum și una total disidentă față de Curte. Judecătorii disidenți au pus în discuție competența Curții de a judeca cauza în modul în care a făcut-o. Ambele opinii au invocat situația internă extrem de gravă și instabilă în Bosnia-Herțegovina și preocuparea autorităților interne față de pericolul reapariției unui nou conflict. Judecătorul Bonello, autor al opiniei disidente, a acuzat Curtea de lipsă de interes față de situația internă din Bosnia-Herțegovina, de faptul că nu a luat în considerare opiniile ofi-

cialilor aceluși stat, singurii în măsură de a decide și cel mai bine informați cu privire la situația internă de acolo¹⁸.

În cealaltă opinie parțial disidentă, judecătorul a notat că, deși aplicanții nu puteau participa la alegeri, faptul acesta nu îi împiedica să acceadă în Adunarea Parlamentară, de vreme ce nu aveau nicio interdicție de participare la alegerile pentru Camera Reprezentanților, unde candidaturile pot fi depuse indiferent de etnia candidaților. Concepția conform căreia Curtea a considerat Casa Popoarelor drept o instituție superioară Camerei Deputaților este eronată, ambele camere având aceleași puteri. Casa Popoarelor, compusă doar din persoane aparținând celor trei popoare, are ca singură atribuție suplimentară dreptul de veto, exercitat când există disensiuni între interesele vitale ale „popoarelor constituente”.

VIII. Concluzii

Având în vedere prevederile constituționale ale statului bosniac, actele sale interne și tratamentul aplicat persoanelor aparținând minorităților naționale, diferite de „cele trei popoare constituente”, după ani de la aderarea la Convenția europeană a drepturilor omului, CEDO a decis condamnarea Bosniei-Herțegovina în speța analizată. Curtea de la Strasbourg a sancționat neaplicarea de către autoritățile din Bosnia-Herțegovina a angajamentelor luate față de partenerii europeni de a-și pune în acord legislația internă cu normele internaționale. Chiar dacă problemele cu care se confruntă rămân grave, modificările din ultimii ani, inclusiv din viața grupurilor etnice, sunt factori care lucrează în favoarea păcii instaurate în Bosnia-Herțegovina.

---

¹⁸ Decizia CEDO în cauza *Sejdić și Finci c. Bosnia-Herțegovina*, opinia disidentă a Judecătorului Bonello, p. 55.